

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, 1961—1971

ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ Π. ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗ

Ἐπιστημονικοῦ Ἐρευνητοῦ τοῦ Κέντρου Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν *

I. Εἰσαγωγή

Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ καταρτισμοῦ συνεπῶν προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐξετάζονται, μεταξύ ἄλλων, αἱ ὑφιστάμενα (καὶ αἱ ἀναμενόμενα νὰ διαμορφωθοῦν εἰς τὸ μέλλον) σχέσεις μεταξύ τῶν συνολικῶν καὶ διακλαδικῶν μεγεθῶν τῆς οἰκονομίας ἐπὶ ἔθνικοῦ καὶ περιφερειακοῦ ἐπιπέδου. Ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν ἰδιάζουσας σημασίαν ἔχουν, διὰ τὴν ἄσκησιν κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς, αἱ τυχόν ὑπάρχουσαι διαφοραὶ εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἀπασχολήσεως μεταξύ τῶν διαφόρων περιοχῶν τῆς Χώρας. Αἱ ὡς ἄνω διαφοραὶ εἶναι δυνατόν νὰ ὀφείλωνται εἰς τὴν ἐπίδρασιν (μεμονωμένην ἢ συνδεδασμένην) ὀρισμένων παραγόντων, ὡς αἱ φυσικαὶ δυνατότητες τῶν περιοχῶν, αἱ πολιτιστικαὶ διαφοραὶ των, αἱ κλιματολογικαὶ συνθηκαὶ των, τὸ συγκοινωνιακὸν δίκτυόν των, ἡ διαφορὰ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως των κ.τ.λ. Τὰ συγκριτικά, συνεπῶς, πλεονεκτήματα τῶν περιοχῶν μιᾶς χώρας διαφέρουν, διὰ τοῦτο καὶ διακρίνομεν ταύτας εἰς γεωργικὰς, βιομηχανικὰς, εἰς τουριστικὰ κέντρα κ.ο.κ. Ἐπὶ πλέον, λόγῳ τοῦ ὅτι τὰ προϊόντα τῶν ὡς ἄνω περιοχῶν εἶναι διαφόρου εἰσοδηματικῆς ἐλαστικότητος (ἡ εἰσοδηματικὴ ἐλαστικότης τῆς ζήτησεως γεωργικῶν προϊόντων εἶναι μικρότερα τῆς εἰσοδηματικῆς ἐλαστικότητος τῆς ζήτησεως βιομηχανικῶν προϊόντων ἢ ὑπηρεσιῶν), ἀναπόφευκτον εἶναι, μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, νὰ σημειοῦται μεγαλύτερα αὔξεις τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν μεταποίησιν ἢ τὰς ὑπηρεσίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ εἰσοδήμα τῶν ἀγροτῶν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὡς εἶναι εὐνόητον, ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀγροτῶν νὰ μετακινηθοῦν ἀπὸ τὴν ὑπαίθρου εἰς τὰς πόλεις, ὅπου δύνανται, ἐκτὸς τοῦ ἀναμενομένου μεγαλύτερου εἰσοδήματος, νὰ ἔχουν μονιμωτέραν ἀπασχόλησιν, νὰ ἀπολαύουν καλύτερας (πληρε-

* Ὁ συγγραφεὺς ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας του εἰς τὰς Δίδας Ζ. Ἀναστασάκου καὶ Β. Δεδεγιάν καὶ τὴν κ. Μ. Μερακλή, τοῦ ΚΕ.Π.Ε., διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν βοήθειάν των κατὰ τὰ διάφορα στάδια τῆς παρούσης ἐργασίας.

στέρας) ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως, να έχουν μεγαλύτερας ευκαιρίας βελτιώσεως του πνευματικού επιπέδου των (άνωτάτη παιδεία, διαλέξεις, μουσεία, κ.τ.λ.), ηξήμενας δυνατότητας επιλογής αγαθών, καλύτεραν ψυχαγωγίαν, να διαβιούν εις κατοικίαν (ή διαμερίσματα) με περισσότερας ανέσεις κ.τ.λ. Έν τούτοις, χάριν αντικειμενικότητας, αξίζει να τονισθῆ, ὅτι ἡ ζωὴ εἰς τὰς πόλεις παρουσιάζει καὶ μεγάλα μειονεκτήματα (ηξημένη ἐγκληματικότητα, μολυσμένη ἀτμόσφαιρα, θόρυβοι, ἄγχος κ.τ.λ.).

Τὸ (παγκόσμιον) φαινόμενον τῆς μετακινήσεως τῶν πληθυσμῶν τῶν ἀγροτικῶν πρὸς τὰς ἀστικὰς περιοχὰς ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν μικρῶν, ὡς ἡ Ἑλλάς, χωρῶν διότι ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν συνεπάγεται: (α) σμίκρυνσιν τῶν τοπικῶν ἀγορῶν ἐργασίας, (β) μείωσιν τῆς ζητήσεως ἀγαθῶν ἐπιτοπίως, (γ) τάσιν περαιτέρω μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὑπὸ ὄψιν περιφερειῶν καὶ συνεπῶς μικροτέραν πιθανότητα ἐγκαταστάσεως εἰς αὐτὰς βιομηχανιῶν, λόγω ἐλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν, (δ) αὐξήσιν τῆς εὐαισθησίας τῶν περιοχῶν αὐτῶν (καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῶν ἀστικῶν κέντρων καὶ ὀλοκλήρου τῆς χώρας) εἰς ἐξωτερικοὺς κινδύνους κ.τ.λ. Πρὸς τούτοις οἱ φορεῖς τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἐν γένει πολιτικῆς τῆς χώρας ἐνδείκνυται νὰ λαμβάνουν μέτρα τὰ ὁποῖα θὰ ἀποβλέπουν εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν πληθυσμῶν τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν, διὰ τῆς παροχῆς εὐεργετημάτων, ευκαιριῶν καὶ διευκολύνσεων τῶν ὁποίων ἀπολαύουν κατὰ κανόνα οἱ κάτοικοι τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων.

Σκοπὸς τῆς παρούσης ἐργασίας εἶναι ἡ διερεύνησις τῆς περιφερειακῆς κατανομῆς τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ εἰσοδήματος, κατὰ τὴν δεκαετίαν 1961-1971. Εἰς τὸ δεῦτερον κεφάλαιον ἐξετάζονται ὠρισμένα μεθοδολογικὰ προβλήματα ὡς καὶ τὰ διαθέσιμα, διὰ τὴν διενέργειαν τῆς ἐρεῦνης, στατιστικὰ στοιχεῖα. Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον ἀναλύονται αἱ ἐπελθοῦσαι μεταβολαὶ εἰς τὴν περιφερειακὴν διάρθρωσιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἀπασχολήσεως, ὡς ἐπίσης ἡ περιφερειακὴ εἰδίκευσις τῆς ἀπασχολήσεως, ἡ γεωγραφικὴ καὶ χωροταξικὴ συγκέντρωσις τῶν παραγωγικῶν κλάδων καὶ ἡ ἀνισότης εἰς τὴν περιφερειακὴν κατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος. Εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον, τέλος, παρατίθενται τὰ σπουδαιότερα συμπεράσματα τῆς μελέτης.

II. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Γενικαὶ Παρατηρήσεις

Λόγω τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτῶν στατιστικῶν στοιχείων διὰ τὴν διεξαγωγὴν ἀναλύσεως ἐπὶ περιφεριακοῦ ἐπιπέδου, ἐχρησιμοποίησαμεν τὰ διαθέσιμα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα παρέχονται ὑπὸ τῶν δημοσιευμάτων [2] καὶ [4].

Συμφώνως πρὸς τὸ δημοσίευμα [4] ἡ Χώρα διακρίνεται εἰς τὰς ἐξῆς ἐπτὰ μείζονας περιφερείας: (α) Τὴν Ἀττικὴν καὶ τὰς Νήσους Αἰγαίου. Ἡ περιφέρεια αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ πολεοδομικὸν συγκρότημα τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης, τὸ ὑπόλοιπον τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς, τὸν νομὸν Βοιωτίας, τὰς νήσους Εὐβοίαν, Λέσβον, Σάμον καὶ Χίον, τὰς Κυκλάδας καὶ τὴν Δωδεκάνησον. (β) Τὴν

Πελοπόννησον καὶ τὴν Δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰς νήσους Ζάκυνθον, Ἰθάκην καὶ Κεφαλληνίαν. (γ) Τὴν Θεσσαλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριλαμβάνονται ὁ νομὸς Φθιώτιδος καὶ αἱ Βόρειοι Σποράδες. (δ) Τὴν Ἠπειρόν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰς νήσους Κέρκυραν καὶ Λευκάδα. (ε) Τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν. (στ) Τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Θράκην καὶ (ζ) Τὴν Κρήτην. Εἰς τὰ ἐπόμενα, χάριν οἰκονομίας χώρου, αἱ ὡς ἄνω περιφέρειαι θ' ἀναφέρονται, μὲ τὴν αὐτὴν σειρὰν, ὡς Περιφέρειαι 1, 2, ..., 7. Ἡ ἄνωτέρω διάκρισις τῆς Χώρας εἰς ἑπτὰ μεγάλας περιφερείας διαφέρει τῆς υἱοθετηθείσης διαιρέσεώς της εἰς ἔνδεκα περιφερείας ὑπὸ τῶν προγενεστέρων μελετῶν [1], [7, Κεφ. 3] καὶ [9, Κεφ. 3.5].

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν τὰ ἑξῆς: Πρῶτον, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον ἢ διάκρισις τῆς χώρας εἰς περιφερείας νὰ γίνεται ἐπὶ τῆ βάσει τῆς διοικητικῆς διαιρέσεώς της μόνον, διότι αὕτη εἶναι δυνατόν νὰ μὴ συμβιβάζεται πάντοτε μὲ ἄλλα, περισσότερο ὀρθολογικά, κριτήρια, ὡς εἶναι λ.χ. αἱ φυσικαὶ (ἔδαφος, κλίμα) δυνατότητες τῶν περιοχῶν, αἱ πολιτιστικαὶ διαφοραὶ των, ἡ ἱστορικὴ των παράδοσις, ἢ διαφορὰ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεώς των κ.τ.λ. Δεύτερον, ἢ διαίρεσις τῆς χώρας εἰς πολλὰς (ὀλίγας) περιφερείας εἶναι περισσότερο (ὀλιγότερον) ἐπιθυμητὴ ἐξ ἐπόψεως παροχῆς περισσοτέρων (ὀλιγοτέρων) πληροφοριῶν ἀναφορικῶς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κατὰ κεφαλὴν περιφερειακοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς (ἐνδοπεριφερειακῆς) μεταναστεύσεως. Ἐξ αὐτῶν συνάγεται, ὅτι ἢ ὑπὸ τοῦ δημοσιεύματος [4] διαίρεσις τῆς χώρας εἰς ἑπτὰ μεγάλας περιφερείας δὲν εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ (πρβλ. τὰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι ἀπαρτίζουν τὴν περιφέρειαν Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου). Ἐν ταῦτοις τὰ ὑπὸ τοῦ δημοσιεύματος τοῦτου παρεχόμενα στοιχεῖα εἶναι, ἐξ ὧν γνωρίζομεν, τὰ πλέον πρόσφατα καὶ δίδουν πληροφορίας περὶ εἰσοδήματος, πληθυσμοῦ καὶ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ εἰς περιφερειακὸν ἐπίπεδον κατὰ τὴν δεκαετίαν 1961-1971. Ἐξ ἄλλου τὰ στοιχεῖα τοῦ δημοσιεύματος [2], καίτοι θεωροῦνται ἐπίσης ὡς ἀνεπαρκῆ, δύνανται κατόπιν καταλλήλου ἐπεξεργασίας των νὰ παρέξουν πληροφορίας ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνισοκατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὴν χώραν, εἰδικώτερον δὲ εἰς τὴν περιοχὴν Πρωτευούσης ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν λοιπὴν Χώραν ἀφ' ἑτέρου.

Τὰ πρωτογενῆ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην εἶναι τὰ ἑξῆς: (α) Περιφερειακὸν ἀκαθάριστον ἐγχώριον προῖον εἰς δισεκατομμύρια σταθερῶν δραχμῶν τοῦ ἔτους 1970 (Πίναξ 1). (β) Περιφερειακὸν ἀκαθάριστον ἐγχώριον προῖον τοῦ πρωτογενοῦς τομέως καὶ τῶν λοιπῶν τομέων εἰς δισεκατομμύρια σταθερῶν δραχμῶν 1970 (Πίναξ 2). (γ) Δηλωθὲν οἰκογενειακὸν εἰσόδημα τῶν φορολογουμένων κατὰ περιφερείας εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν τρεχούσης ἀγοραστικῆς δυνάμεως (Πίναξ 3). Αἱ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα (α) καὶ (γ) μεταβληταὶ δέον νὰ θεωροῦνται, κατὰ περίπτωσιν, ὡς προσεγγιστικαὶ μεταβληταὶ τοῦ (μὴ γνωστοῦ) περιφερειακοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. (δ) Πληθυσμὸς εἰς χιλιάδας ἀτόμων (Πίναξ 1). (ε) Ἐργατικὸν δυναμικὸν ἀπασχολούμενον εἰς τὸν πρωτογενῆ, δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα, ὡς καὶ συνολικῶς, κατὰ περιφέρειαν, εἰς χιλιάδας ἀτόμων (Πίναξ 2). (στ) Ἀριθμὸς φορολογουμένων εἰς τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης καὶ τὴν λοιπὴν Χώραν εἰς χιλιάδας ἀτόμων (Πίναξ 3).

2. Περιφερειακοί Συντελεσται

Διά την άσκησιν πολιτικής οικονομικής ανάπτυξεως είναι απαραίτητον, όπως οί φορείς οικονομικής πολιτικής γνωρίζουν μεταξύ άλλων την διαχρονική εξέλιξιν της κατανομής της απασχόλησεως και του εισοδήματος κατά παραγωγικόν κλάδον και περιφέρειαν. Τοῦτο δύναται νά επιτευχθῆ διὰ τοῦ υπολογισμοῦ ὀρισμένων εἰδικῶν δεικτῶν, εἰς ὀρισμένας χρονικάς περιόδους, π.χ. τὰ ἔτη 1961 καὶ 1971, καὶ τῆς συγκρίσεως ἐν συνεχείᾳ τῶν ἀριθμητικῶν τιμῶν τῶν ἐν λόγῳ δεικτῶν μεταξύ των.

Εἰδικώτερον προτείνεται ὁ ὑπολογισμὸς τῶν ἐξῆς δεικτῶν :

(α) Τοῦ συντελεστοῦ περιφερειακῆς εἰδικεύσεως (coefficient of specialization ἢ diversification), μ_1 ¹. Οὗτος παρέχει πληροφορίας περὶ τοῦ ἂν καὶ κατὰ πόσον τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν δοθείσης περιφέρειας χ εἶναι διεσπαρμένον μεταξύ τῶν διαφόρων παραγωγικῶν κλάδων καὶ δίδεται ὑπὸ τοῦ τύπου :

$$\mu_1 = \Sigma \left| \frac{\epsilon_{\psi\chi}}{\epsilon_{\Sigma\chi}} - \frac{E_{\Sigma\psi}}{E} \right| / 2, \quad (1)$$

ὅπου $\epsilon_{\psi\chi}$ = απασχόλησις εἰς τὸν κλάδον ψ τῆς περιφέρειας χ ,

$\epsilon_{\Sigma\chi}$ = συνολικὴ περιφερειακὴ απασχόλησις, (ἀπασχόλησις δηλαδὴ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς περιφέρειας χ),

$E_{\Sigma\psi}$ = συνολικὴ ἐθνικὴ απασχόλησις εἰς τὸν κλάδον ψ καὶ

E = συνολικὴ ἐθνικὴ απασχόλησις.

Ὁ συντελεστὴς μ_1 δύναται νά λάβῃ τιμὰς ἀπὸ 0 ἕως 1. Ἡ ἐλαχίστη τιμὴ 0 τοῦ ἐν λόγῳ δείκτου δηλοῖ, ὅτι τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς περιφέρειας χ εἶναι ὁμοιομόρφως κατανενημένον μεταξύ ὄλων τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς περιφέρειας, ἢ δὲ μεγίστη τιμὴ 1 δεικνύει ὅτι τοῦτο εἶναι ἐξειδικευμένον εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν τοῦ κλάδου ψ . Αἱ ἡμέτεραι ἐκτιμήσεις περὶ τῆς ἐξέλιξεως τοῦ ὡς ἄνω συντελεστοῦ, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1961 - 1971, εἰς τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν παρέχονται εἰς τὸν Πίνακα 5.

(β) Τοῦ συντελεστοῦ γεωγραφικῆς συγκεντρώσεως ἢ ἐγκαταστάσεως (coefficient of localization), μ_2 ². Οὗτος ἀποτελεῖ παραλλαγὴν τοῦ προηγουμένου καὶ μετρεῖ τὴν γεωγραφικὴν συγκέντρωσιν ἢ διασπορὰν παραγωγικοῦ τινος κλάδου ψ εἰς τὴν χώραν, δίδεται δὲ ὑπὸ τοῦ τύπου :

$$\mu_2 = \Sigma \left| \frac{\epsilon_{\psi\chi}}{E_{\psi\Sigma}} - \frac{E_{\Sigma\chi}}{E} \right| / 2 \quad (2)$$

καὶ λαμβάνει ἐπίσης τιμὰς ἀπὸ 0 ἕως 1. Ἡ ἐλαχίστη τιμὴ μηδὲν δεικνύει, ὅτι ὁ ὑπ' ὄψιν παραγωγικὸς κλάδος εἶναι ὁμοιομόρφως κατανενημένος μεταξύ ὄλων τῶν περιφερειῶν, ἐνῶ ἡ μεγίστη τιμὴ 1 δηλοῖ, ὅτι εἶναι συγκεντρωμένος εἰς μίαν

1. Βλέπε [3, Κεφ. 7].

2. Βλέπε [3, Κεφ. 7] καὶ [5, Κεφ. III].

Π Ι Ν Α Ξ Ι
 Έξελίξεις του Περιφερειακού κατά Κεφαλὴν Εισοδήματος, 1961 — 1971

Περιφέρειαι	Περιφερειακόν ἀκαθ. ἐγγύφριον προϊόν (εἰς δια- δρχ. ἔτ. 1970)		Πληθυσμὸς (εἰς χιλ. ἀτόμων)		Κατὰ κεφαλὴν περιφ. Α.Ε.Π. (εἰς δρχ. ἔτ. 1970)		Λόγος (6) / (5)	Περιφερειακὸς Δεί- κτης (κατὰ κεφ. περ. Α.Ε.Π. Ἑλλάδος = 100)	Δεί- κτης (κατὰ κεφ. περ. Ἑλλάδος = 100)	Ἰεράρχησις περιοχῶν ἐπὶ τῆ βάσει τῶν δείκτων τῶν στηλῶν (8), (9), (10)
	1961 ^α	1971 ^β	1961 ^γ	1971 ^δ	1961 (1)/(3)	1971 (2)/(4)				
1. Ἀττικὴ καὶ Νῆσοι Αἰ- γαίου	62,0	156,9	2.816	3.497	22.017	44.868	2.038	147,79	136,20	1
2. Πελοπόννησος καὶ Δυ- τικὴ Στερεὰ Ἑλλάς	15,3	28,9	1.464	1.324	10.450	21.828	2.089	70,15	66,26	4
3. Θεσσαλία	9,9	20,6	933	879	10.611	23.436	2.209	71,23	71,14	3
4. Ἥπειρος	4,3	8,1	484	428	8.884	18.925	2.130	59,64	57,45	7
5. Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία	20,6	49,0	1.343	1.440	15.339	34.028	2.218	102,97	103,30	2
6. Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη	8,2	15,7	867	745	9.458	21.074	2.228	63,49	63,97	6
7. Κρήτη	4,7	9,7	484	457	9.711	21.225	2.186	65,19	64,43	5
Σύνολον Χώρας	125,0	288,9	8.391	8.770	14.897	32.942	2.211	100,00	100,00	

α. Ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1960.

β. Ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1972.

γ. Στοιχεῖα ἀπογραφῆς ἔτους 1961.

δ. Στοιχεῖα ἀπογραφῆς ἔτους 1971.

Πηγή : [4, Κεφ. 12].

Π Ι Ν Α Κ Ι 2
Περιφερειακή Διάρθρωσις του Α.Ε.Π. και τῆς Ἀπασχολήσεως, 1961 — 1971

Περιφέρεται	Περιφερειακὸν ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊὸν (εἰς δισ. δρχ. ἔτους 1970)												Ἐργατικὸν δυναμικὸν (εἰς χιλ. ἀτόμων)		
	Σύνολον		Πρωτ. τομεὺς		Λοιποὶ τομεῖς		Σύνολον		Πρωτ. τομεὺς		Δευτ. τομεὺς		Τριτ. τομεῖς		
	1961α	1971β	1961α	1971β	1961α	1971β	1961γ	1971δ	1961γ	1971δ	1961γ	1971δ	1961γ	1971δ	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)		
1. Ἀττικὴ καὶ Νῆσοι Αἰγαίου	62,0	156,9	5,0	6,6	57,0	150,3	1.091	1.219	220	148	343	452	528	619	
2. Πελοπόννησος καὶ Δυτικὴ Στερεὰ Ἑλλάς	15,3	28,9	8,2	10,3	7,1	18,6	631	544	437	342	82	85	112	117	
3. Θεσσαλία	9,9	20,6	5,1	7,7	4,8	12,9	398	347	270	209	55	60	73	78	
4. Ἠπείρος	4,3	8,1	2,1	2,8	2,2	5,3	217	172	151	105	26	29	40	38	
5. Κεντρικὴ καὶ Δυ- τικὴ Μακεδονία	20,6	49,0	7,1	10,5	13,5	38,5	613	554	368	245	113	145	132	164	
6. Ἀνατολικὴ Μα- κεδονία καὶ Θράκη	8,2	15,7	4,8	6,9	3,4	8,8	461	324	355	227	48	39	58	58	
7. Κρήτη	4,7	9,7	2,3	3,5	2,4	6,2	228	195	159	124	25	30	44	41	
Σύνολον Χώρας	125,0	288,9	34,6	48,3	90,4	240,6	3.639	3.355	1.960	1.400	692	840	987	1.115	

α. Ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1960.

β. Ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1972.

γ. Στοιχεῖα ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ ἔτους 1961.

δ. Στοιχεῖα ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ ἔτους 1971.

Πηγή : [4, Κεφ. 12].

περιφέρειαν. Περισσότεραι πληροφορίες περί τῆς ἐξελίξεως τοῦ συντελεστοῦ μ_2 , διαχρονικῶς, δίδονται εἰς τὸν Πίνακα 6.

Κατὰ τὴν ἀνάlysιν τῶν στατιστικῶν δεδομένων διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν δεικτῶν γεωγραφικῆς συγκεντρώσεως τῶν παραγωγικῶν κλάδων δύνανται εὐκόλως νὰ προκύψουν ὠρισμέναι πρόσθετοι πληροφορίες, ὡς πρὸς τὴν περιφερειακὴν ἀλληλεξάρτησιν τῶν ὡς ἄνω κλάδων, αἱ ὁποῖαι ἀναμένεται ὅτι θὰ διευκολύνουν εἰς μεγάλον βαθμὸν τὸ ἔργον τῶν ἀσκούτων οικονομικῆν πολιτικῆν. Συγκεκριμένως, διὰ δοθέντας ψ παραγωγικοὺς κλάδους, ὅπου $\psi = 1, 2, \dots, \nu$, κατανεμημένους μεταξύ τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας, εἶναι χρήσιμον νὰ γνω-

Π Ι Ν Α Κ Ε 3

Μέσον Δηλωθὲν Οἰκογενειακὸν Εἰσόδημα τῶν Ἑλλήνων Φορολογουμένων
1960 — 1971

Ἔτος	Δηλωθὲν οἰκογ. εἰσόδημα (εἰς ἑκατ. δρχ.)			Ἀριθμὸς φορολογουμένων (εἰς χιλ. ἀτόμων)			Μέσον δηλωθὲν εἰσόδημα (εἰς χιλ. δρχ.)		
	Σύνολον χώρας	Περιφέρεια πρωτ.	Λοιπὴ χώρα	Σύνολον χώρας	Περιφέρεια πρωτ.	Λοιπὴ χώρα	Σύνολον χώρας (1)/(4)	Περιφέρεια πρωτ. (2)/(5)	Λοιπὴ χώρα (3)/(6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1960	13.345	8.546	4.799	267,1	153,1	114,0	50,0	55,8	42,1
1961	15.732	10.295	5.437	285,9	170,4	115,5	55,0	60,4	47,1
1962	16.841	10.685	6.156	299,9	172,5	127,4	56,2	61,9	48,3
1963	17.067	11.283	5.784	239,6	146,4	93,2	71,2	77,1	62,0
1964	19.740	12.909	6.831	259,4	155,8	103,6	76,1	82,9	65,9
1965	21.963	14.108	7.855	257,8	149,1	108,7	85,2	94,6	72,3
1966	25.457	17.116	8.341	292,1	178,9	113,2	87,1	95,7	73,7
1967	30.392	19.913	10.479	328,8	195,8	133,0	92,4	101,7	78,8
1968	43.795	27.629	17.166	454,6	267,2	187,4	96,3	103,4	86,3
1969	49.240	30.765	18.475	492,5	288,4	204,1	100,0	106,7	90,5
1970	58.172	36.084	22.088	601,7	341,9	259,8	96,7	105,5	85,0
1971	66.870	40.950	25.920	658,0	368,5	289,5	101,6	111,1	89,5

Πηγή: [2].

ρίζωμεν, ἐὰν ὑπάρχη ἢ ὄχι ἀλληλεξάρτησις μεταξύ δύο οἰωνοδήποτε κλάδων, ὡς καὶ τὸν βαθμὸν τῆς μεταξύ των ὑπαρχούσης τυχόν σχέσεως ἐξαρτήσεως. Ὁ συντελεστής μετρήσεως τῆς σχέσεως ἐξαρτήσεως μεταξύ δύο παραγωγικῶν κλάδων, ψ_1 καὶ ψ_2 , εἰς ὅλας τὰς περιφερείας τῆς Χώρας, παρέχεται ὑπὸ τοῦ τύπου :

$$\mu_3 = \Sigma \left| \frac{E_{\psi 1x}}{E_{\psi 1\Sigma}} - \frac{E_{\psi 2x}}{E_{\psi 2\Sigma}} \right| / 2, \quad (3)$$

λαμβάνει δὲ ἀριθμητικὰς τιμὰς ἀπὸ 0 ἕως 1. Χαμηλαὶ τιμαὶ τοῦ ἀνωτέρω συντελεστοῦ δεικνύουν στενὴν ἀλληλεξάρτησιν τῶν κλάδων, ἐνῶ ὑψηλαὶ τιμαὶ δηλοῦν τὸ ἀντίθετον.

(γ) Τοῦ λόγου χωροταξικῆς συγκεντρώσεως (location quotient), μ_4^3 . Οὗτος παρέχεται ὑπὸ τοῦ τύπου :

$$\mu_4 = (\epsilon_{\psi\chi} / \epsilon_{\Sigma\chi}) / (\epsilon_{\psi\Sigma} / E) = (\epsilon_{\psi\chi} / \epsilon_{\psi\Sigma}) / (\epsilon_{\Sigma\chi} / E). \quad (4)$$

Ὁ ἀριθμητὴς τοῦ ἐνδιαμέσου μέλους τοῦ ἀνωτέρω λόγου δεικνύει τὴν ποσοστιαίαν συμμετοχὴν δοθέντος κλάδου ψ εἰς τὴν συνολικὴν περιφερειακὴν ἀπασχόλησιν (τῆς περιφερείας χ), ὃ δὲ παρονομαστής του δηλοῖ τὴν ποσοστιαίαν συμμετοχὴν τοῦ ἐν λόγῳ κλάδου εἰς τὸ σύνολον τῆς ἐθνικῆς ἀπασχολήσεως. Ἐξ ἄλλου τὸ τρίτον σκέλος τοῦ αὐτοῦ τύπου δεικνύει τὴν σχετικὴν συμμετοχὴν τῆς περιφερείας χ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀπασχόλησιν τοῦ κλάδου ψ ὡς πρὸς τὴν ποσοστιαίαν συμμετοχὴν τῆς περιφερειακῆς ἀπασχολήσεως (τῆς χ) εἰς τὴν συνολικὴν ἐθνικὴν ἀπασχόλησιν. Ὁ συντελεστὴς μ_4 δύναται νὰ λάβῃ τιμὰς μεγαλυτέρας, ἴσας ἢ μικροτέρας τῆς μονάδος. Ἐὰν ἡ ἀριθμητικὴ τιμὴ τοῦ μ_4 εἶναι μεγαλυτέρα (μικροτέρα) τῆς μονάδος, τότε ἡ σχετικὴ σημασία τοῦ κλάδου χ διὰ τὴν περιφέρειαν ψ εἶναι μεγαλυτέρα (μικροτέρα) τῆς σχετικῆς σημασίας τούτου διὰ τὸ σύνολον τῆς Χώρας. Αἱ ἐκτιμήσεις διὰ τὸν δείκτην χωροταξικῆς συγκεντρώσεως δίδονται εἰς τὸν Πίνακα 7.

(δ) Τοῦ δείκτου περιφερειακῆς ἀνισοκατανομῆς τοῦ εισοδήματος. Οὗτος εἶναι γνωστὸς ὡς συντελεστὴς τοῦ Gini⁴, ὀρίζεται δὲ ὡς ὁ λόγος μεταξὺ τῆς περιουχῆς συγκεντρώσεως B τοῦ Σχήματος 1, ἢ ὁποῖα προσδιορίζεται ὑπὸ τῆς καμπύλης τοῦ Lorenz καὶ τῆς διαγωνίου ἰσοκατανομῆς καὶ τοῦ ἔμβადου τοῦ ὀρθογωνίου ἰσοσκελοῦς τριγώνου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν διαγώνιον ἰσοκατανομῆς. Λόγω ἐλλείψεως ἱκανοποιητικῶν στατιστικῶν στοιχείων ἐπὶ περιφερειακοῦ ἐπιπέδου ἐγένοντο, ἐνταῦθα, δύο διαφορετικαὶ προσπάθειαι διὰ τὴν μέτρησιν τῆς περιφερειακῆς ἀνισοκατανομῆς τοῦ εισοδήματος. Ἡ πρώτη βασίζεται εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ Πίνακος 2 καὶ χρησιμοποιοῖ ὡς προσεγγιστικὴν μεταβλητὴν, τοῦ μὲν περιφερειακοῦ διαθέσιμου εισοδήματος, τὸ περιφερειακὸν ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν (Στῆλαι 1 καὶ 2), τῶν δὲ ἀτόμων, τὴν περιφερειακὴν ἀπασχόλησιν (Στῆλαι 7 καὶ 8). Ἡ δευτέρα παραλλαγὴ τοῦ δείκτου βασίζεται εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ Πίνακος 3 καὶ χρησιμοποιοῖ ὡς προσεγγιστικὰς μεταβλητάς τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ περιφερειακοῦ διαθέσιμου εισοδήματος, τὸν ἀριθμὸν τῶν φορολογουμένων (Στῆλαι 5 καὶ 6) καὶ τὰς τάξεις εισοδήματος εἰς τὰς ὁποίας ἐμπίπτουν οἱ ὡς ἄνω φορολογούμενοι ἀντιστοίχως. (Βλέπε δημοσίευμα [2]). Ἡ δευτέρα μέθοδος εἶναι καὶ ἡ πλέον συνήθης εἰς μετρήσεις ἀνισοκατανομῆς τοῦ εισοδήματος.

Ἡ πρώτη παραλλαγὴ τοῦ συντελεστοῦ τοῦ Gini βασίζεται εἰς τὰ δεδομένα τοῦ Πίνακος 2 καὶ δίδεται ὑπὸ τοῦ τύπου

$$\mu_5 = B/0,5 \quad (5a)$$

ὅπου (εἰς τὴν ὑποθετικὴν περίπτωσιν μιᾶς χώρας διακρινόμενης εἰς τρεῖς περιφερείας, βλέπε Σχήμα 1) τὸ ἔμβადον B προκύπτει ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἄθροισμα-

3. Βλέπε [3, Κεφ. 7], [5, Κεφ. III] καὶ [10].

4. Βλέπε [6] καὶ [8].

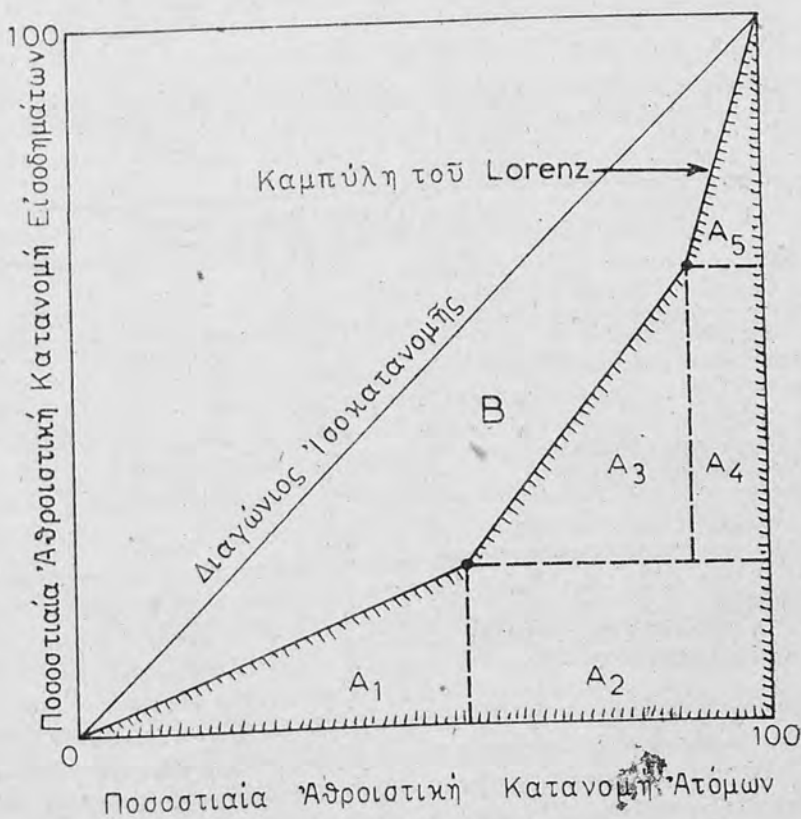

τος τῶν ἐμβαδῶν τῶν τριγῶνων A_1, A_3 καὶ A_5 καὶ τῶν παραλληλογράμμων A_2 καὶ A_4 ἐκ τοῦ 0,5, δηλαδὴ τοῦ ἐμβαδοῦ τοῦ ὀρθογωνίου ἰσοσκελοῦς τριγῶνου ὑπὸ τὴν διαγώνιον ἰσοκατανομῆς. Ἡ δευτέρα παραλλαγή τοῦ συντελεστοῦ τοῦ Gini, ἡ ὁποία βασίζεται εἰς τὰ δεδομένα τοῦ Πίνακος 3, δίδεται ὑπὸ τοῦ τύπου

$$\mu_5 = \Sigma \frac{(N_x - \Phi_{ix}) \Phi_{ix} (Y_{i+1, x} - Y_{ix})}{N_x^2 \mu_x}, \quad (5\beta)$$

ὅπου N = ἀριθμὸς φορολογουμένων, Φ_i = ποσοστιαία ἀθροιστικὴ κατανομή τῶν φορολογουμένων, Y_i = ἡ i -οστή τάξις τοῦ δηλωθέντος οἰκογενειακοῦ εἰσοδή-

Σ χ ἦ μ α 1

ματος, μ = μέσον δηλωθέν οἰκογενειακὸν εἰσοδήμα καὶ ὁ δείκτης χ δηλοῖ τὴν περιφέρειαν. Αἱ ἐκτιμήσεις περὶ περιφερειακῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος βὰσει τῶν τύπων (5α) καὶ (5β) δίδονται εἰς τὸ Κεφάλαιον III. 5.

III. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

1. Μεταβολαί εις τὴν Ἐξέλιξιν τοῦ Πληθυσμοῦ καὶ τὴν Διάρθρωσιν τῆς Ἀπασχολήσεως

Συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐτῶν 1961 καὶ 1971, ὁ πληθυσμὸς τῆς Χώρας ἠδῆθη κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν κατὰ 379 χιλιάδας ἀτόμων ἢ κατὰ 4,5 % περίπου. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ Πίνακος 4, Στήλη (1), ἡ ἐν λόγῳ αὔξησις ὑπῆρξε τὸ καθαρὸν ἀποτέλεσμα τῆς μετακινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐξ ὄλων τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας, πρὸς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα τῶν Περιφερειῶν 1 (Ἀθῆναι) καὶ 5 (Θεσσαλονίκη), ὡς καὶ πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν. Ἐξ ἄλλου ἡ μεγαλύτερα μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ παρατηρήθη εἰς τὰς Περιφέρειας 2 (140 χιλιάδες) καὶ 6 (122 χιλιάδες).

Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον, τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς Χώρας

Π Ι Ν Α Κ Ε 4

Μεταβολαί εἰς τὴν Ἐξέλιξιν τοῦ Πληθυσμοῦ καὶ εἰς τὴν Διάρθρωσιν τῆς Ἀπασχολήσεως, 1961 - 1971

(εἰς χιλιάδας ἀτόμων)

Περιφέρειαι	Μεταβολαί εἰς τὸν πληθυσμὸν (1)	Μεταβολαί εἰς τὴν ἀπασχόλησιν κατὰ τομέα			
		Σύνολ.	Πρώτογ.	Δευτερογ. Τριτογ.	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Ἀττικὴ καὶ Νῆσοι Αἰγαίου	681	128	— 72	109	91
2. Πελοπόννησος καὶ Δ. Στερεὰ Ἑλλάς	—140	— 87	— 95	3	5
3. Θεσσαλία	— 54	— 51	— 61	5	5
4. Ἡπειρος	— 56	— 45	— 46	3	—2
5. Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία	97	— 59	—123	32	32
6. Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη	—122	—137	—128	—9	0
7. Κρήτη	— 27	— 33	— 35	5	—3
Σύνολον Χώρας	379	—284	—560	148	128

Πηγή : Στήλη (1) = Στήλη (4) - Στήλη (3), Πίνακος 1.

Στήλη (2) = Στήλη (10) - Στήλη (9), Πίνακος 2.

Στήλη (3) = Στήλη (12) - Στήλη (11), Πίνακος 2.

Στήλη (4) = Στήλη (14) - Στήλη (13), Πίνακος 2.

παρουσίασε καθαρὰν μείωσιν ἐκ 284 χιλιάδων ἀτόμων, ἥτοι πασοστὸν 7,8 %. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ ὑπῆρξε συνέπεια τῆς γενικῆς διαρροῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐξ ὄλων τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας, ἐξαίρεσει τῆς Περιφέρειας 1, ἡ ὁποία παρουσίασεν αὔξησιν λόγῳ αὔξεσεως τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν μεταποίησιν καὶ τὰς ὑπηρεσίας [Πίναξ 4, Στήλη (2)]. Ἡ μεγαλύτερα ἐξοδος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ τὴν περιφέρειαν 6 (137 χιλιάδες ἄτομα). Εἰς ὄρισμένας μάλιστα περιφέρειας, ὡς τὰς ὑπ' ἀριθμ. 3, 4, 6 καὶ 7, ἡ ἐκροὴ τοῦ πληθυσμοῦ ἦτο περίπου ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκροὴν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, γεγονός τὸ

όποιοι σημαίνει, ότι εκ των περιφερειών αυτών μετηνάστευσαν τὰ πλέον ύγιη, μορφωμένα, νέα και δυναμικά στοιχεία τοῦ πληθυσμοῦ, με ἀποτέλεσμα νὰ παραμείνουν, κατὰ κανόνα, εἰς αὐτάς οἱ στερούμενοι τῶν ὡς ἄνω προσόντων.

Εἰδικότερον, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1961 καὶ 1971, τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τὸ ἀπασχολούμενον εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ἠλαττώθη κατὰ 560 χιλιάδας ἢ κατὰ 28,6 %, ἐνῶ οἱ ἀπασχολούμενοι εἰς τὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα ἠξήθησαν κατὰ 148 καὶ 128 χιλιάδας ἀντιστοίχως ἢ κατὰ 21,3 % καὶ 13 %. Χαρακτηριστικὴ ἐξ ἄλλου ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη μείωσις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ὄλων ἀνεξαρτήτως τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας. Ἡ μεγαλύτερα μείωσις παρατηρήθη εἰς τὰς Περιφέρειας 6 (128 χιλιάδες ἄτομα) καὶ 5 (123 χιλιάδες ἄτομα). Ἀντιθέτως εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιφερειῶν παρατηρήθη μικρὰ αὐξήσις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς. Τὴν μεγαλύτεραν αὐξήσιν τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα εἶχεν ἡ Περιφέρεια 1 μὲ 109 καὶ 91 χιλιάδες ἄτομα ἀντιστοίχως. Ἡ μόνη περιοχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν παρατηρήθη μικρὰ μείωσις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν δευτερογενῆ παραγωγὴν, ἦτο ἡ ὑπ' ἀριθμ. 6, ἐνῶ μικράν μείωσιν τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς ὑπηρεσίας ἐσημείωσαν αἱ Περιφέρειαι 4 καὶ 7 [Πίναξ 4, Στήλαι (3) - (5)].

2. Περιφερειακὴ Εἰδίκευσις τῆς Ἀπασχολήσεως

Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, κατὰ τὴν δεκαετίαν 1961 - 1971 ἡ ἀπασχόλησις εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν ἐμειώθη γενικῶς εἰς ὅλας τὰς περιφέρειας τῆς Χώρας, ἐνῶ ἠξήθη ἡ ἀπασχόλησις εἰς τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν μεταποίησιν ὄλων σχεδὸν τῶν περιφερειῶν. Συγκεκριμένως ἡ σχετικὴ συμμετοχὴ τῶν ἐργαζομένων ὁλοκλήρου τῆς Χώρας εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ἐμειώθη, ἀπὸ 53,9 % τὸ 1961, εἰς 41,7 % τὸ 1971, ἐνῶ ἡ σχετικὴ συμμετοχὴ τῶν εἰς τοὺς τομεῖς τῆς δευτερογενοῦς καὶ τριτογενοῦς παραγωγῆς ἠξήθη, ἀπὸ 19 % καὶ 27,1 % ἀντιστοίχως, εἰς 25 % καὶ 33,2 % (πρβλ. σχετικῶς τελευταίαν σειρὰν Πίνακος 5). Παρομοίαν πρὸς τὴν ὡς ἄνω ἐθνικὴν (μέσην) κατανομὴν τῆς ἀπασχολήσεως μεταξύ τῶν τριῶν παραγωγικῶν κλάδων ἐνεφάνισεν ἡ περιφέρεια τῆς Κ. καὶ Δ. Μακεδονίας, ἡ ὁποία δύνάται, ὡς ἐκ τούτου, νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἡ «ἀντιπροσωπευτικὴ» περιφέρεια τῆς Χώρας ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κλαδικὴν διάρθρωσιν τῆς ἀπασχολήσεως [Πίναξ 5, Σειρὰ (5)]. Ἀντιθέτως ἡ κατανομὴ τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς περιφέρειας Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου ἀφ' ἐνός καὶ Α. Μακεδονίας καὶ Θράκης ἀφ' ἑτέρου ἦτο τελείως διάφορος τῆς θεωρουμένης, ὡς «τυπικῆς», διαρθρώσεως τῆς ἀπασχολήσεως τῆς Χώρας. Ἐξ αὐτῶν ἡ πρώτη παρουσίασε τὴν σχετικῶς μικροτέραν ἀπασχόλησιν εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν καὶ τὴν μεγαλύτεραν ἀπασχόλησιν εἰς τὴν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ παραγωγὴν. Ἀντιθέτως ἡ δευτέρα περιφέρεια παρουσίασε τὴν σχετικῶς μεγαλύτεραν ἀπασχόλησιν εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν καὶ τὴν μικροτέραν ἀπασχόλησιν εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς. [Πίναξ 5, Σειραὶ (1) καὶ (6)]. Ἐν προκειμένῳ ἀξίζει νὰ τονισθῆ, ὅτι τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Περιφέρειας 1 ἀπασχολεῖτο εἰς τὰς ὑπηρε-

σίας (50,8 % τὸ 1971 ἔναντι 48,4 % τὸ 1961), ἐνῶ πλέον τοῦ 70 % τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Περιφέρειας 6 ἀπασχολεῖτο εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν (70 % τὸ 1971 ἔναντι 77 % τὸ 1961). Τέλος ἡ σχετικὴ διάρθρωσις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς λοιπὰς περιφέρειας τῆς Χώρας [Πίναξ 5, Σειραὶ (2), (3), (4) καὶ (7)] ἦτο περίπου ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ περιγραφέν πρότυπον κλαδικῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν Α. Μακεδονίαν καὶ Θράκην.

Ἐκ τῆς ἐπισκοπήσεως τῶν συντελεστῶν περιφερειακῆς εἰδικεύσεως, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζονται εἰς τὰς Στήλας (5) καὶ (10) τοῦ Πίνακος 5¹, προκύπτουν τὰ ἑξῆς :

(α) Μεταξὺ τῶν ἀπασχολουμένων ὄλων τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας, τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς Περιφέρειας 5 εἶναι τὸ περισσότερον ὁμοιομόρφως κατανεμημένον μεταξὺ τῶν παραγωγικῶν κλάδων, παρουσιάζει δὲ ἐμφανεῖς τάσεις περαιτέρω προσομοιώσεώς του πρὸς τὸ ἐθνικὸν πρότυπον. Συγκεκριμένως ἡ ἀριθμητικὴ τιμὴ τοῦ συντελεστοῦ μ ἐμειώθη, ἀπὸ 6,2 % τὸ 1961, εἰς 3,6 % τὸ 1971.

(β) Αἱ Περιφέρειαι 1 καὶ 6 ἔχουν τὸ πλέον ἐξειδικευμένον ἐργατικὸν δυναμικόν, ἢ μὲν πρώτη εἰς τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν μεταποίησιν, ἢ δὲ δευτέρα εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, αἱ ἀριθμητικαὶ τιμαὶ τῶν συντελεστῶν μ τῶν ἐν λόγῳ περιφερειῶν εἶναι ὑψηλότεραι τῶν τιμῶν τῶν ἀντιστοίχων συντελεστῶν τῶν ἀφορώντων εἰς τὰς λοιπὰς περιφέρειας. Εἰδικότερον, ὁ συντελεστὴς περιφερειακῆς εἰδικεύσεως τῆς Περιφέρειας 1 ἠλαττώθη, ἀπὸ 33,7 % τὸ 1961, εἰς 29,6 % τὸ 1971, ἐνῶ ὁ ἀντίστοιχος συντελεστὴς τῆς Περιφέρειας 6 ἠυξήθη ἀπὸ 23,1 % τὸ 1961, εἰς 28,9 % τὸ 1971.

(γ) Οἱ συντελεσταὶ περιφερειακῆς εἰδικεύσεως τῶν λοιπῶν περιφερειῶν ἠυξήθησαν κατὰ τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν περίοδον, κυμανθέντες μεταξὺ 14 % (Περιφέρεια 3) ἕως 15,9 % (Περιφέρεια 7) τὸ 1961 καὶ 18,5 % (Περιφέρεια 3) ἕως 21,9 % (Περιφέρεια 7) τὸ 1971.

3. Γεωγραφικὴ Συγκέντρωσις τῶν Παραγωγικῶν Κλάδων

Ἐκ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας, κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον 1961 - 1971, ἐν τρίτον περίπου ἦτο συγκεντρωμένον εἰς τὴν Περιφέρειαν 1, ἐν τρίτον ἦτο ἐγκατεστημένον εἰς τὰς Περιφέρειας 2 καὶ 5 λαμβανομένας ἀπὸ κοινοῦ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἦτο διεσπαρμένον εἰς τὰς λοιπὰς περιοχάς [Πρβλ. Πίνακα 6, Στήλας (4) καὶ (8)]. Συγκεκριμένως, ἄνω τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας τοῦ ἀπασχολουμένου εἰς τὴν δευτερογενῆ (53,8 % τὸ 1971 ἔναντι 49,6 % τὸ 1961) καὶ τὴν τριτογενῆ παραγωγὴν (55,5 % τὸ 1971 ἔναντι

1. Ἡ ἀριθμητικὴ τιμὴ, π.χ. τοῦ συντελεστοῦ μ , διὰ τὴν Περιφέρειαν 1, κατὰ τὸ ἔτος 1961, ἢ ὁποῖα προκύπτει ἐκ τῶν δεδομένων τῶν Σειρῶν (1) καὶ (8) τοῦ Πίνακος 5, ἔχει ὡς ἑξῆς : $[|0,2016 - 0,5386| + |0,3144 - 0,1902| + |0,4840 - 0,2712|] / 2 = (0,3370 + 0,1242 + 0,2128) / 2 = 0,337$.

Π Ι Ν Α Κ Ξ 5

Κλαδική Διάρθρωση της 'Απασχολήσεως κατά Περιφέρειαν και Συντελεστής Περιφερειακής Ειδικεύσεως, μί (εις ποσοστά)

Τομείς	Α. Έτος 1961				Β. Έτος 1971				
	Πρωτογ. (1)	Δευτερογ. (2)	Τριτογ. (3)	Σύνολον μί (4)	Πρωτογ. (6)	Δευτερογ. (7)	Τριτογ. (8)	Σύνολον Περιφ. μί (9) (10)	
Περιφέρειαι									
1. Αττική και Ν. Αιγαίον	0,2016	0,3144	0,4840	1,0	0,337	0,1214	0,3708	1,0	0,296
2. Πελοπόννησος και Δυ- τική Στερεά 'Ελλάς	0,6925	0,1299 ^d	0,1775	1,0	0,154	0,6287	0,1562	1,0	0,211
3. Θεσσαλία	0,6784	0,1382	0,1834	1,0	0,140	0,6023	0,1729	1,0	0,185
4. Ήπειρος	0,6958	0,1198	0,1843	1,0	0,157	0,6105	0,1686	1,0	0,193
5. Κεντρική και Δυτική Μακεδονία	0,6003	0,1843	0,2158	1,0	0,062	0,4422	0,2617	1,0	0,036
6. Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	0,7701	0,1041	0,1258	1,0	0,231	0,7006	0,1204	1,0	0,283
7. Κρήτη	0,6974	0,1096	0,1930	1,0	0,159	0,6359	0,1538	1,0	0,219
8. Σύνολον	0,5386	0,1902	0,2712	1,0		0,4173	0,2504	0,3323	1,0

Πηγή: Αί στήλαι (1), (2) και (3) του παρόντος πίνακος προέκυψαν δια διαιρέσεως τών αριθμών τών στήλων (9), (11) και (13), αντίστοιχώς, του Πίνακος 2 προς τούς αριθμούς της στήλης (7) του αὐτοῦ πίνακος. Ὁμοίως αἱ στήλαι (6), (7) και (8) προέκυψαν δια διαιρέσεως τών αριθμών τών στήλων (10), (12) και (14), αντίστοιχώς, του Πίνακος 2 προς τούς της στήλης (8) του αὐτοῦ πίνακος. Αἱ στήλαι (4) και (9) παρέχουν τὰ ἀβροίσματα τών ποσοστῶν τών οἰκείων σειρῶν. Αἱ στήλαι (5) και (10) ὑπελογίσθησαν ἐκ τών στοιχείων τών προηγούμενων στήλων συμφώνως πρὸς τὸν τύπον (1) τοῦ κειμένου.

Π Ι Ν Α Κ 6

Περιφερειακή Διάρθρωσις τῆς Ἀπασχολήσεως κατὰ Κλάδων καὶ συντελεστῆς Γεωγραφικῆς Συγκεντρώσεως μ₂
(εἰς ποσοτῶ)

Τομεῖς	Ἔτος 1961				Ἔτος 1971			
	Πρωτογεν. (1)	Δευτερογεν. (2)	Τριτογεν. Σύνολον Χώρας (3)	Πρωτογεν. Σύνολον Χώρας (4)	Πρωτογεν. Δευτερογεν. Τριτογεν. Σύνολον Χώρας (5)	Δευτερογεν. Τριτογεν. Σύνολον Χώρας (6)	Τριτογεν. Σύνολον Χώρας (7)	(8)
Περιφέρεια								
1. Ἀττικὴ καὶ Ν. Αἰγαίου	0,1122	0,4957	0,5349	0,2998	0,1057	0,5381	0,5552	0,3633
2. Πελοπόννησος καὶ Δυτικὴ Σερραὶ Ἑλλάς	0,2230	0,1185	0,1135	0,1734	0,2443	0,1012	0,1049	0,1621
3. Θεσσαλία	0,1378	0,0795	0,0740	0,1094	0,1493	0,0714	0,0699	0,1034
4. Ἠπειρος	0,0770	0,0376	0,0405	0,0596	0,0750	0,0345	0,0341	0,0513
5. Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία	0,1878	0,1632	0,1337	0,1685	0,1750	0,1726	0,1471	0,1651
6. Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη	0,1811	0,0694	0,0588	0,1267	0,1621	0,0464	0,0520	0,0966
7. Κρήτη	0,0811	0,0361	0,0446	0,0626	0,0886	0,0357	0,0368	0,0581
8. Σύνολον Κλάδου	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
9. Συντελεστῆς μ ₂	0,188	0,196	0,235		0,258	0,182	0,192	

Πηγή: Τὰ φανία τῶν ὀκτὼ πρώτων σειρῶν τῶν στηλῶν (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7) καὶ (8) προέκυψαν διὰ διαιρέσεως τῶν ἀντιστοιχῶν φαντίων τῶν στηλῶν (9), (11), (13), (7), (10), (12), (14) καὶ (8), ἀντιστοιχῶς, τοῦ Πίνακος 2 ὡς πρὸς τὸ ἀθροίσμα τῶν οἰκείων στηλῶν τοῦ Πίνακος 2. Ἡ τελευταία σειρά ὑπελογίσθη ἐκ τῶν στοιχείων τῶν προγενεστέρων σειρῶν, σύμφωνα πρὸς τὸν τύπον (2) τοῦ κειμένου.

53,5 % τὸ 1961) ἦτο συγκεντρωμένον εἰς τὴν ὑδροκέφαλον περιφέρειαν Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου, ἐνῶ τὰ τρία πέμπτα τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν ἦσαν ἐγκατεστημένα εἰς τὰς ὑπ' ἀριθμ. 2, 5 καὶ 6 Περιφέρειας [Πίναξ 6, Στήλαι (1) καὶ (5)].

Ἐξ ὄλων τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας, τὸ πλέον ὁμοιομόρφως κατανεμεμημένον, μεταξὺ τῶν τριῶν παραγωγικῶν κλάδων, ἦτο τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς Κ. καὶ Δ. Μακεδονίας. Οὕτως ἢ ὡς ἄνω περιοχὴ, ἡ ὁποία ἀπησχόλησε τὸ 16,5 % περίπου τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, συνεκέντρωσε τὸ 18,8 % τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν τὸ 1961 ἔναντι 17,5 % τοῦ 1971, τὸ 16,3 % τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὴν μεταποίησην τὸ 1961 ἔναντι 17,3 % τοῦ 1971 καὶ τὸ 13,4 % τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὰς ὑπηρεσίας τὸ 1961 ἔναντι 14,7 % τοῦ 1971 [Πίναξ 6, Σειρὰ (5)]. Αἱ Περιφέρειαι 4 καὶ 7 ἦσαν αἱ πτωχότεραι ὄλων ἐξ ἐπόψεως συγκεντρώσεως ἐργαζομένων εἰς τὴν πρωτογενῆ, δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ παραγωγὴν [Πίναξ 6, Σειραὶ (4) καὶ (7)].

Ἐκ τῆς ἐπισκοπῆσεως τῶν συντελεστῶν γεωγραφικῆς συγκεντρώσεως τῶν παραγωγικῶν κλάδων, οἱ ὅποιοι παρέχονται εἰς τὴν τελευταίαν σειρὰν τοῦ Πίνακος 6², συνάγονται τὰ ἑξῆς: Πρῶτον, κατὰ τὴν περίοδον 1961 - 1971, αἱ ἀριθμητικαὶ τιμαὶ τῶν ὑπολογισθέντων συντελεστῶν μ_2 ἐκυμάνθησαν μεταξὺ 18 % - 26 %, γεγονόςς τὸ ὅποιον ὑπογραμμίζει τὴν μερικὴν περιφερειακὴν συγκέντρωσιν τῶν κλάδων. Δεύτερον, παρετηρήθη αὐξήσις τῆς γεωγραφικῆς συγκεντρώσεως τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα διαχρονικῶς. Ἡ ἐν λόγω αὐξήσις ἔλαβε χώραν κυρίως εἰς τὰς Περιφέρειας 2 καὶ 3, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν 7, εἰς βάρος τῶν ὑπολοίπων περιφερειῶν. Ἡ ἀριθμητικὴ τιμὴ τοῦ σχετικοῦ συντελεστοῦ μ_2 ἠδξήθη, ἀπὸ 18,8 % τὸ 1961, εἰς 25,8 % τὸ 1971. Τρίτον, παρετηρήθη μικρὰ μείωσις εἰς τὴν γεωγραφικὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐργαζομένων εἰς τοὺς λοιποὺς τομεῖς. Οὕτως οἱ συντελεσταὶ μ_2 διὰ τὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα ἐμειώθησαν, ἀπὸ 19,6 % καὶ 23,5 %, ἀντιστοίχως, τὸ 1961, εἰς 18,2 % καὶ 19,2 % τὸ 1971.

Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τύπου (3) εἰς τὰ δεδομένα τοῦ Πίνακος 6 συνάγεται, ὅτι μικρὰ σχέσις ἐξαρτήσεως ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ πρωτογενοῦς τομέως ἀφ' ἑνὸς καὶ οἰουδήποτε ἐκ τῶν δύο ἄλλων τομέων ἀφ' ἑτέρου, ἐνῶ ὑπάρχει σχεδὸν πλήρης ἀλληλεξάρτησις μεταξὺ τοῦ δευτερογενοῦς καὶ τοῦ τριτογενοῦς τομέως. Εἰδικώτερον ἢ σχετικῶς μικρὰ ἀλληλεξάρτησις μεταξὺ πρωτογενοῦς καὶ δευτερογενοῦς τομέως, ὡς καὶ μεταξὺ πρωτογενοῦς καὶ τριτογενοῦς τομέως κατὰ τὸ ἔτος 1961 ἔγινε ἀκόμη μικροτέρα τὸ 1971. Οἱ σχετικοὶ συντελεσταὶ ἠδξήθησαν, ἀπὸ 38,3%³

2. Ἡ ἀριθμητικὴ τιμὴ, π.χ. τοῦ συντελεστοῦ μ_2 διὰ τὸν πρωτογενῆ τομέα, κατὰ τὸ ἔτος 1961, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῶν δεδομένων τῶν στηλῶν (1) καὶ (4) τοῦ Πίνακος 6 ἔχει ὡς ἑξῆς: $[|0,1122-0,2998| + |0,2230-0,1734| + \dots + |0,0811-0,0620|] / 2 = (0,1876 + 0,0496 + \dots + 0,0185) / 2 = 0,188$.

3. Τὸ ποσοστὸν αὐτὸ ὑπελογίσθη βάσει τῶν δεδομένων τῶν Στηλῶν (1) καὶ (2) τοῦ Πίνακος 6, ὡς ἑξῆς: $[|0,1122 - 0,4957| + |0,2230-0,1185| + \dots + |0,0811-0,0361|] / 2 = (0,3835 + 0,1045 + \dots + 0,0450) / 2 = 0,383$.

καί 42,3 %, αντίστοιχως, κατά τὸ 1961, εἰς 43,2 % καί 44,9 % κατά τὸ 1971. Ἀντιθέτως, ἡ ὑπάρχουσα μεγάλη σύνδεσις μεταξύ δευτερογενοῦς καί τριτογενοῦς τομέως κατά τὸ 1961 ἐγίνε ἀκόμη ἐντονωτέρα κατά τὸ 1971. Ἡ ἀριθμητικὴ τιμὴ τοῦ σχετικοῦ συντελεστοῦ μ_3 ἐμειώθη, ἀπὸ 5 % τὸ 1961, εἰς 2,7 % τὸ 1971.

4. Χωροταξικὴ Συγκέντρωσις τῶν Παραγωγικῶν Κλάδων

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀριθμητικῶν τιμῶν τῶν συντελεστῶν χωροταξικῆς συγκεντρώσεως, μ_4 , διὰ τὰ ἔτη 1961 καί 1971 (Πίναξ 7), προκύπτουν τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα: Πρῶτον, δι' ἀμφοτέρα τὰ ὑπ' ὄψιν ἔτη ἡ σχετικὴ συμμετοχὴ τῆς Περιφέρειας 1 εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ἦτο μικροτέρα τῆς μονάδος, ἦτοι 0,291⁴ κατά τὸ 1971 ἐναντι 0,374 τοῦ 1961. Ἀντιθέτως αἱ σχετικαὶ μερίδες τῶν ὑπολοίπων περιφερειῶν εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ἦσαν μεγαλύτεραι τῆς μονάδος, κυμανθεῖσαι ἀπὸ 1,115 (Περιφέρεια 5) ἕως 1,430 (Περιφέρεια 6) κατά τὸ 1961 καί 1,060 (Περιφέρεια 5) ἕως 1,679 (Περιφέρεια 6) κατά τὸ 1971. Δεύτερον, οἱ συντελεσταὶ μ_4 τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2, 3, 4, 6 καί 7 Περιφερειῶν τοῦ Πίνακος 7 ἀναφορικῶς πρὸς τὸν πρωτογενῆ τομέα ἠδξήθησαν, κυμανθέντες ἀπὸ 1,260 (Περιφέρεια 3) μέχρι 1,430 (Περιφέρεια 6) κατά τὸ ἔτος 1961, εἰς 1,443 (Περιφέρεια 3) μέχρι 1,679 (Περιφέρεια 6) τὸ 1971. Αἱ ἐκτιμήσεις αὐταὶ ἀρκοῦν διὰ νὰ δείξουν, ὅτι ὑπάρχει τάσις ἀξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν ὅλων τῶν περιφερειῶν τοῦ Κράτους, ἐκτὸς τῆς Περιφέρειας 1, ἡ ὁποία τείνει νὰ ἀπωλέσῃ ταύτην, ὡς καί τῆς Περιφέρειας 5, ἡ ὁποία τείνει νὰ συμπεριφέρεται ὅπως τὸ ἐθνικὸν πρότυπον (δηλ. ὁ συντελεστὴς μ_4 τῆς περιοχῆς αὐτῆς τείνει πρὸς τὴν μονάδα). Τρίτον, ὁ συντελεστὴς χωροταξικῆς συγκεντρώσεως τοῦ δευτερογενοῦς τομέως εἰς τὴν Κ. καί Δ. Μακεδονίαν (θεωρουμένην ὡς «ἀντιπροσωπευτικὴν» περιφέρειαν) ἐκυμάνθη πῆρξ τῆς μονάδος κατά τὴν δεκαετίαν 1961 - 1971. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἐβελτιώθη ὁ σχετικὸς συντελεστὴς τῆς Περιφέρειας 1, μειωθείς ἀπὸ 1,653 κατά τὸ 1961 εἰς 1,481 τὸ 1971. Τέταρτον, αἱ σχετικαὶ μερίδες τῶν ὑπολοίπων περιφερειῶν εἰς τὸν δευτερογενῆ τομέα ἐκινήθησαν εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα, δηλαδή κάτω τοῦ 0,727 τὸ 1961 καί κάτω τοῦ 0,690 τὸ 1971 (Περιφέρεια 3). Συγκεκριμένως, αἱ σχετικαὶ μερίδες τῶν Περιφερειῶν 4 καί 7 ἐβελτιώθησαν ἐλαφρῶς, ἦτοι ἠδξήθησαν ἀπὸ 0,630 τὸ 1961 εἰς 0,673 τὸ 1971 (Περιφέρεια 4) καί ἀπὸ 0,576 εἰς 0,614 (Περιφέρεια 7). Ἀντιθέτως οἱ συντελεσταὶ μ_4 τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2, 3 καί 6 Περιφερειῶν εἰς τὸν δευτερογενῆ τομέα ἠλαττώθησαν, ἦτοι ἐκυμάνθησαν ἀπὸ 0,547 (Περιφέρεια 6) ἕως 0,727 (Περιφέρεια 3) κατά τὸ 1961 εἰς 0,481 (Περιφέρεια 6) ἕως 0,690 (Περιφέρεια 3) τὸ 1971. Αἱ ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι τάσεις τῶν συντελεστῶν χωροταξικῆς συγκεντρώσεως τοῦ δευτερογενοῦς τομέως κατά τὴν δεκαετίαν 1961 - 1971 ἐνισχύουν τὴν ἄποψιν, ὅτι εἰς μίαν ὑπὸ ἀνάπτυξιν τελοῦσαν οἰκονομίαν, ὡς ἡ Ἑλλάς, αἱ βιομηχανίαί τείνουν γενικῶς

4. Ἡ ἐν λόγῳ ἀριθμητικὴ τιμὴ δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἴτε βάσει τῶν δεδομένων τοῦ Πίνακος 5, Στήλη (6), ἦτοι $0,1214/0,4173 \approx 0,291$, εἴτε βάσει τῶν δεδομένων τοῦ Πίνακος 6, Σειρὰ (1), ἦτοι $0,1057/0,3633 \approx 0,291$.

νά συγκεντρώνονται εις τὰ παραδοσιακά μεταποιητικά κέντρα (ὡς αἱ ὑπ' ἀριθμ. 1 καὶ 5 Περιφέρειαι), διστάζουν δὲ νὰ ἐγκαθίστανται μακρὰν αὐτῶν, λόγω παροχῆς κινήτρων ὑπὸ τῶν ἀσκούντων οικονομικὴν πολιτικὴν⁵. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα ὑπάρχει ἐκπαιδευμένον ἐργατικὸν δυναμικόν, μεγάλαι ἀγοραὶ διαθέσεως τῶν προϊόντων, ἐξωτερικαὶ οικονομίαι κ.τ.λ. Πέμπτον, ἡ συμπεριφορὰ τῶν συντελεστῶν χωροταξικῆς συγκεντρώσεως τοῦ τριτογενοῦς τομέως ἦτο ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν συμπεριφορὰν τῶν συντελεστῶν μ₄ τοῦ δευτερογενοῦς τομέως. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήσση, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ μεγάλη ἀλληλεξάρτησις τῶν δύο τομέων. (Πρβλ. σχετικῶς προηγουμένην παράγραφον). Οὕτως ὁ συντελεστὴς μ₄ τῆς Περιφέρειας 1 ἦτο

Π Ι Ν Α Ξ 7

Συντελεσταὶ Χωροταξικῆς Συγκεντρώσεως, μ₄
(εἰς ποσοστά)

Τομεῖς	Πρωτογ.	Δευτερογ.	Τριτογ.	Πρωτογ.	Δευτερογ.	Τριτογ.
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	Ἔτος 1961			Ἔτος 1971		
Περιφέρειαι						
1. Ἀττικὴ καὶ Νῆσοι Αἰγαίου	0,374	1,653	1,784	0,291	1,481	1,528
2. Πελοπόννησος καὶ Δυτικὴ Στερεὰ Ἑλλάς	1,286	0,683	0,654	1,507	0,623	0,647
3. Θεσσαλία	1,260	0,727	0,676	1,443	0,690	0,676
4. Ἡπειρος	1,292	0,630	0,680	1,463	0,673	0,665
5. Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία	1,115	0,969	0,794	1,060	1,045	0,891
6. Ἀνατολικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη	1,430	0,547	0,464	1,679	0,481	0,539
7. Κρήτη	1,295	0,576	0,712	1,524	0,614	0,633

Πηγή: Οἱ ὑπολογισμοὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τύπου (4) τοῦ κειμένου καὶ τῶν δεδομένων τῶν Πινάκων 5 καὶ 6.

δυσαναλόγως μεγάλος ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀντιστοίχους συντελεστὰς τῶν λοιπῶν περιφερειῶν, καίτοι ἐμείωθη ἀπὸ 1,784 κατὰ τὸ 1961 εἰς 1,528 κατὰ τὸ 1971. Ἐξ ἄλλου ὁ συντελεστὴς τῆς Περιφέρειας 5 ἔτεινε πρὸς τὴν μονάδα (0,89 τὸ 1971 ἔναντι 0,794 τὸ 1961), ἐνῶ ἡ πλειοψηφία τῶν συντελεστῶν μ₄ τῶν ἀναφορῶν εἰς τὰς λοιπὰς περιφέρειας ἐκυμάνθη μεταξὺ 0,6-0,7. Ὁ χαμηλότερος συντελεστὴς χωροταξικῆς συγκεντρώσεως τοῦ τριτογενοῦς τομέως ἦτο τῆς Περιφέρειας 6 ὑπολογισθεὶς εἰς 0,464 τὸ 1961 καὶ 0,539 τὸ 1971.

5. Περιφερειακὴ Ἀνισοκατανομὴ τοῦ Εἰσοδήματος

Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1961-1971 τὸ κατὰ κεφαλὴν περιφερειακὸν εἰσόδημα (ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν εἰς σταθερὰς τιμὰς τοῦ ἔτους 1970) ἐδιπλασιάσθη χωρὶς ὅμως οὐσιώδεις μεταβολὰς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατανομὴν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν περιφερειῶν (Πίναξ 1). Οὕτως αἱ πλούσιαι περιοχαὶ παρέμειναν πλούσιαι

5. Ἀντίθετοι ἀπόψεις ἀναπτύσσονται εἰς [10, σελ. 87-88].

καί αι πτωχαί παρέμειναν πτωχαί. Συγκεκριμένως η Περιφέρεια 1 εξηκολούθησε νά είναι η πλουσιωτέρα όλων, με τὸ μεγαλύτερον κατά κεφαλὴν εισόδημα, ἦτοι 44.868 δρχ. τὸ 1971 ἔναντι 22.017 τὸ 1961. Ἡ Περιφέρεια 5 διετήρησε τὴν δευτέραν θέσιν, με εισόδημα ἐλαφρῶς ἀνώτερον τοῦ μέσου κατά κεφαλὴν ἐθνικοῦ εισοδήματος, ἦτοι 34.028 δρχ. τὸ 1971 ἔναντι 15.339 δρχ. τὸ 1961. Τὸ εισόδημα τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἦτο ἴσον πρὸς τὸ 70 % - 75 % τοῦ εισοδήματος τῆς Περιφερείας 1. Ἡ Περιφέρεια 4 παρέμεινε η πτωχοτέρα όλων, με τὸ μικρότερον κατά κεφαλὴν εισόδημα, ἦτοι 18.925 δρχ. τὸ 1971 ἔναντι 8.884 δρχ. τὸ 1961, ἦτοι περίπου 40 % - 42 % τοῦ κατά κεφαλὴν εισοδήματος τῆς Περιφερείας 1. Τὰ λοιπὰ κατά κεφαλὴν περιφερειακὰ εισοδήματα ἐκυμάνθησαν πέριξ τοῦ ἀντιστοίχου εισοδήματος τῆς Περιφερείας 4. Τὰ ἀνωτέρω, ὡς καὶ ἡ διάκρισις τῶν περιφερειῶν εἰς πλουσιωτέρας καὶ εἰς πτωχοτέρας, παρέχονται εἰς τὸν Πίνακα 1.

Διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν στατιστικῶν δεδομένων τοῦ Πίνακος 2, ἦτοι τῆς συνολικῆς, κατὰ περιφέρειαν, ἀπασχολήσεως ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἀντίστοιχον ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν, δυνάμεθα νά προβῶμεν εἰς μέτρησιν τῆς περιφερειακῆς ἀνισοκατανομῆς τοῦ εισοδήματος διὰ τὰ ἔτη 1961 [Στῆλαι (7), καὶ (1)] καὶ 1971 [Στῆλαι (8) καὶ (2)]. Οὕτως ἀκολουθοῦντες τὴν διαδικασίαν, ἡ ὁποία περιγράφεται εἰς τὸ Σχῆμα 1 καὶ εἰς τὸν τύπον (5α)⁶, εὐρίσκομεν ὅτι οἱ συντελεσταὶ τοῦ Gini ἦσαν ἀντιστοιχῶς ἴσοι πρὸς 0,239 καὶ 0,218 κατὰ τὰ ἔτη 1961 καὶ 1971. Ἐν ἄλλοις λόγοις, κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἔτη ἡ περιφερειακὴ ἀνισοκατανομὴ τοῦ εισοδήματος παρέμεινε σχεδὸν ἀμετάβλητος.

Ἡ διαπίστωσις αὐτή, ὅμως, δὲν πρέπει νά θεωρηθῆ ὡς ἱκανοποιητικὴ, διότι βασίζεται ἐπὶ δύο μόνον παρατηρήσεων καὶ εἶναι συνεπῶς δυνατὸν ἡ παρατηρηθεῖσα σχετικὴ σταθερότης εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ εισοδήματος μεταξὺ τῶν περιφερειῶν νά εἶναι συμπτωματικὴ. Διὰ τοῦτο, χρησιμοποιοῦντες τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα τοῦ δημοσιεύματος [2], προβαίνομεν κατωτέρω εἰς ὑπολογισμὸν τοῦ συντελεστοῦ τοῦ Gini δι' ὅλα τὰ ἔτη τῆς χρονολογικῆς σειρᾶς 1961 - 1971. Ἐνταῦθα τὰ ἄτομα εἶναι οἱ φορολογούμενοι καὶ τὸ εισόδημα εἶναι τὸ δηλωθὲν εισόδημα τῶν φορολογουμένων (Βλέπε Πίνακα 3). Καὶ πάλιν τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα κρίνονται ὡς ἀνεπαρκῆ, διότι δὲν παρέχουν πληροφορίας διὰ τὴν προσωπικὴν κατανομὴν τοῦ εισοδήματος ἐντὸς ἐκάστης περιφερείας, οὔτε πληροφορίας σχετικὰς μετὰ τὴν κατανομὴν τοῦ εισοδήματος μεταξὺ τῶν περιφερειῶν⁷. Τὰ διαθέσιμα

6. Διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ συντελεστοῦ τοῦ Gini ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ ποσοστιαίων ἀθροιστικῶν σειρῶν ἀτόμων καὶ εισοδημάτων (Βλέπε Σχῆμα 1). Κατὰ τὴν ἐν λόγω διαδικασίαν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τὸ ποσοστὸν τῶν ἀτόμων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ποσοστὸν τῶν εισοδημάτων αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ χαμηλότερον κατὰ κεφαλὴν περιφερειακὸν εισόδημα. Εἰς τὰ ποσοστὰ αὐτὰ προστέθησαν, ἐν συνεχείᾳ, τὰ ἀνάλογα ποσοστὰ ἀτόμων καὶ εισοδημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ τὸ δεύτερον ἐκ τῶν κάτω κατὰ κεφαλὴν περιφερειακῶν εισοδήματι κ.ο.κ.

7. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀξίζει νά σημειωθῆ, ὅτι διὰ πρώτην φοράν, τὸ δημοσίευμα [2] τοῦ ἔτους 1973 παρέχει πληροφορίας διὰ τὴν κατανομὴν τοῦ δηλωθέντος εισοδήματος τῶν φορολογουμένων μεταξὺ ὀκτῶ περιφερειῶν, ἦτοι τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης, τῆς Περιφερειακῆς Διοικήσεως Ἀττικῆς καὶ Νήσων — πλὴν Περιφερείας Πρωτευούσης — καὶ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2 - 7 Περιφερειῶν τοῦ Κεφαλαίου Π.1 τῆς παρουσίας ἐργασίας. Τὰ ἀνωτέρω ἀφοροῦν εἰς τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1972.

στοιχεία ἀφοροῦν εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ δηλωθέντος εἰσοδήματος τῶν φορολογουμένων εἰς τὸ σύνολον τῆς Χώρας, τὴν Περιφέρειαν Πρωτεύουσας καὶ τὴν λοιπὴν Χώραν.

Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τύπου (5β) ἐπὶ τῶν δεδομένων τοῦ Πίνακος (3) ὑπολογίζομεν τοὺς συντελεστὰς τοῦ Gini διὰ τὸ σύνολον τῆς Χώρας, τὴν Περιφέρειαν Πρωτεύουσας καὶ τὴν λοιπὴν Χώραν. Ἐκ τῆς ἐπισκοπῆσεως τῶν ἐν λόγῳ συντελεστῶν, οἱ ὁποῖοι παρέχονται εἰς τὸν Πίνακα 8, προκύπτει, ὅτι τόσοσιν ἢ συνολικῶσιν καὶ ἡ περιφερειακὴ ἀνισοκατανομὴ τοῦ εἰσοδήματος δὲν παρέμειναν ἀμετάβλητοι κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον. Ὡς δεικνύεται καὶ εἰς τὸ Σχῆμα 2, ἢ εἰς τὸν χρόνον συμπεριφορὰ τῆς ἀνισοκατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος εἰς ἔθνικόν ἢ εἰς περιφερειακὸν ἐπίπεδον δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἐν κυκλικὸν φαινόμενον. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπενέργειαν πολλῶν παραγόντων, ὡς, ἐπὶ παρα-

Π Ι Ν Α Κ Σ 8

Περιφερειακὴ Ἀνισοκατανομὴ Δηλωθέντος Οἰκογεν. Εἰσοδήματος, 1960 - 1971.
Συντελεσταὶ Συγκεντρώσεως Gini

Ἔτος	Σύνολον Χώρας (1)	Περιοχὴ Πρωτεύουσας (2)	Λοιπὴ Χώρα (3)
1960	0,4108	0,4544	0,3726
1961	0,4364	0,4752	0,3904
1962	0,4402	0,4770	0,4076
1963	0,4318	0,4472	0,3872
1964	0,4386	0,4514	0,3982
1965	0,4410	0,4460	0,4034
1966	0,4576	0,4648	0,4108
1967	0,4626	0,4698	0,4190
1968	0,4378	0,4468	0,4018
1969	0,4316	0,4408	0,3976
1970	0,4532	0,4582	0,4234
1971	0,4492	0,4538	0,4194

Πηγή: Στήλη (1): Βλέπε [6, Κεφ. 3].

Στήλαι (2) καὶ (3): Ὑπελογίσθησαν βάσει τοῦ τύπου (5β) καὶ τῶν στοιχείων τοῦ Πίνακος 3.

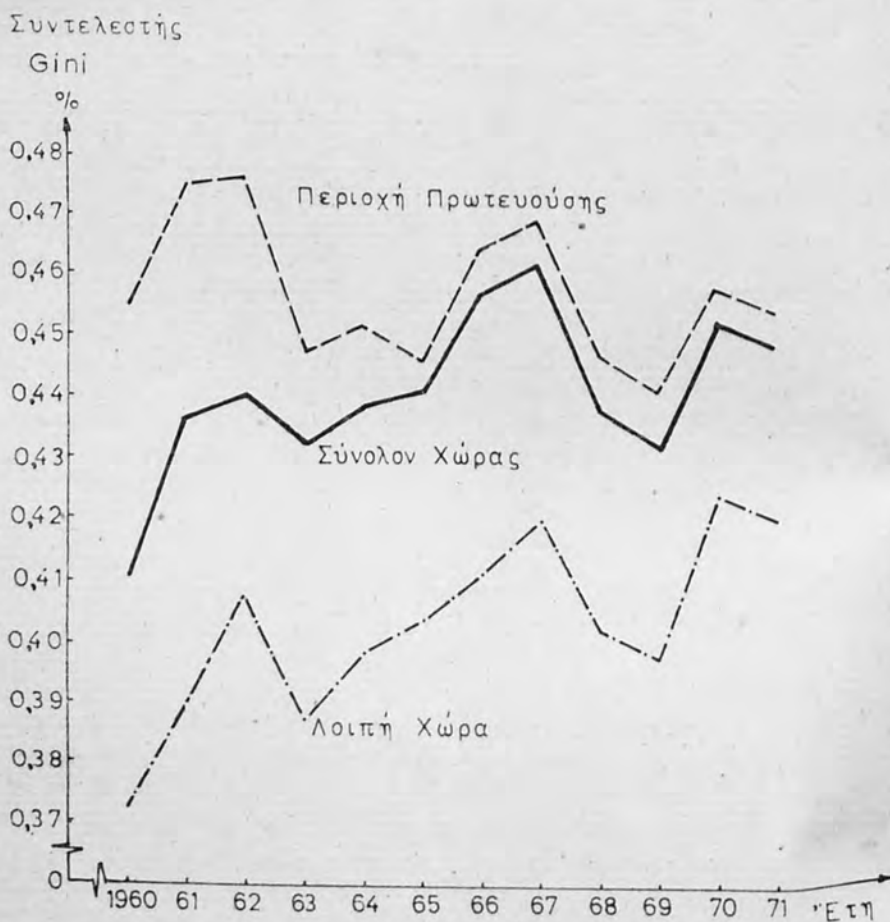
δείγματι, εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας, τὴν δημοσιεῦσιν ὀρισμένων νομοθετημάτων ἀναφορικῶσιν πρὸς τὴν φορολογίαν εἰσοδήματος φυσικῶν προσώπων, παροχὴν κινήτρων κ.τ.λ.⁸ Χαρακτηριστικῶσιν ἀναφέρεται, ὅτι αἱ ὑπολογισθεῖσαι σειραὶ τῶν συντελεστῶν Gini διὰ τὴν Χώραν καὶ τὰς δύο εὐρείας περιφερειακῶσιν ἐκινήθησαν παραλλήλως εἰς τὸν χρόνον μὲ ἐξάρσεις κατὰ τὰ ἔτη 1962, 1967 καὶ 1970. Ἐξ αὐτῶν οἱ συντελεσταὶ Gini, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τὴν Περιοχὴν Πρωτεύουσας ἐκυμάνθησαν εἰς λίαν ὑψηλὰ ἐπίπεδα, ἤτοι μεταξύ 0,4460 (1965) καὶ 0,4770 (1962). Ἀντιθέτως οἱ ἀνάλογοι συντελεσταὶ οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν λοιπὴν Χώραν ἐκινήθησαν εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα, ἤτοι ἀπὸ 0,3726

8. Διὰ πλείονος πληροφορίας βλέπε [6].

(1960) εις 0,4234 (1970). Τέλος, ως ανεμένετο, οί (μέσοι) συντελεσται οί άφορών-
τες εις δλόκληρον τήν Χώραν έκινήθησαν εις ένδιάμεσα επίπεδα, πλην όμως
πλησιέστερον του επιπέδου τής Περιοχής Πρωτεύουσας. Έκυμάνθησαν δηλαδή
οδοι μεταξύ 0,4108 (1960) και 0,4626 (1967). Η ύπαρξις μεγαλυτέρας άνισοκατα-
νομής εισοδημάτων εις τήν Περιοχήν Πρωτεύουσας από τήν λοιπήν Χώραν
δικαιολογείται από τó γεγονός, ότι τó φάσμα εκπαιδύσεως, ειδικύσεως, ταλάντου

Σ Χ Η Μ Α 2

Περιφερειακή Άνισοκατανομή Δηλωθέντος Οικογενειακού Εισοδήματος

και δραστηριότητος τών εργαζομένων είναι ευρύτερον εις τήν Πρωτεύουσαν
παρά εις τήν λοιπήν Χώραν. Ός εκ τούτου τó υπάρχον εύρος άμοιβών εις έκαστον
έπάγγελμα είναι μεγαλυτέρον εις τήν Πρωτεύουσαν ή εις τήν λοιπήν Έλλάδα.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως συνάγονται τὰ ἀκόλουθα βασικά συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περιφερειακὴν κατανομὴν τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν τῆς περιόδου 1961 - 1971. Πρῶτον, τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς Χώρας ἐμειώθη, ἡ δὲ μείωσις αὐτὴ προήλθε συνεπείᾳ γενικῆς διαρροῆς τῶν ἀπασχολουμένων εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα ὄλων τῶν περιφερειῶν τῆς Χώρας. Ἡ μόνη περιοχὴ, εἰς τὴν ὁποίαν παρουσιάσθη αὐξήσις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἦτο ἡ Ἀττικὴ καὶ αἱ Νῆσοι Αἰγαίου. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἠῤῥημένην ζήτησιν προϊόντων τοῦ βιομηχανικοῦ τομέως καὶ ἀκολουθεῖ νὰ ἀπασχολῆ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις ἀξίζει νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν ἐμειώθη, ἀπὸ 53,9 % τὸ 1961, εἰς 41,7 % τὸ 1971. Αἱ ὑπηρεσίαι καὶ ἡ μεταποίησις ἀπετέλεσαν, ἀντιστοίχως, τὸν δευτέρον καὶ τρίτον εἰς μέγεθος τομέα ἀπασχολήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Τρίτον, ἐξ ὄλων τῶν περιοχῶν, αἱ περιφέρειαι Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου καὶ Α. Μακεδονίας καὶ Θράκης εἶχον τὸ περισσότερον εὐδαιμονεμένον ἐργατικὸν δυναμικόν, ἡ μὲν πρώτη εἰς τὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν μεταποίησιν, ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν. Τέταρτον, ἡ Κ. καὶ Δ. Μακεδονία ἦτο ἡ μόνη περιοχὴ τῆς Χώρας, τῆς ὁποίας ἡ ποσοστιαία διάρθρωσις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μεταξύ τῶν τριῶν παραγωγικῶν κλάδων ἦτο σχεδὸν ὁμοίομορφος. Πέμπτον, ἄνω τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖτο εἰς τὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα, ἦτο ἐγκατεστημένον εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου. Ἑκτον, ὑπάρχει τάσις συγκεντρώσεως τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸν πρωτογενῆ τομέα εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ Δυτικὴν Στερεάν, καὶ τὴν Θεσσαλίαν. Ἑβδομον, ἡ Ἠπειροσ καὶ ἡ Κρήτη παρουσίασαν τὴν μικροτέραν συγκέντρωσιν ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐξ οἰουδήποτε τῶν τριῶν τομέων. Ὀγδοον, παρατηρήθη ὅτι ἡ μεταβολὴ εἰς τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ δευτερογενοῦς τομέως συνωδεύετο πάντοτε ἀπὸ ἀνάλογον μεταβολὴν εἰς τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ τριτογενοῦς τομέως. Ἐνατον, οἱ συντελεσταὶ χωροταξικῆς συγκεντρώσεως τοῦ πρωτογενοῦς τομέως, ἐξαιρέσει τοῦ συντελεστοῦ τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν περιφέρειαν Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου, ἦσαν μεγαλύτεροι τῆς μονάδος. Ἀντίθετον εἰκόνα ἐνεφάνισαν οἱ ἀντίστοιχοι συντελεσταὶ τοῦ δευτερογενοῦς καὶ τριτογενοῦς τομέως. Ἐκ τῆς προηγηθείσης ἀναλύσεως εὐρέθη ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς Κ. καὶ Δ. Μακεδονίας εἶναι ἡ «τυπικὴ» ἢ «ἀντιπροσωπευτικὴ» περιφέρεια τῆς Χώρας, δεδομένου ὅτι οἱ συντελεσταὶ χωροταξικῆς συγκεντρώσεως τῶν διαφόρων κλάδων αὐτῆς ἦσαν σχεδὸν (ἢ ἔτιναι νὰ εἶναι) ἴσοι πρὸς τὴν μονάδα. Δέκατον, μεταξύ ὄλων τῶν περιοχῶν τῆς Χώρας, πλουσιωτέρα ἀπεδείχθη ἡ περιφέρεια Ἀττικῆς καὶ Νήσων Αἰγαίου, ἐνῶ πτωχότερα ὄλων ἦτο τῆς Ἠπείρου. Τὸ μέσον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῆς πρώτης ὑπερέβαινε κατὰ 48 % τὸ 1961 καὶ 36 % τὸ 1971 τὸ μέσον κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον ἀπέλαυε ἐπίσης ἡ Κ. καὶ Δ. Μακεδονία. Ἐξ ἄλλου τὸ μέσον κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῆς Ἠπείρου ὑπελείπετο τοῦ μέσου κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος

κατά 40 % τὸ 1961 καὶ 43 % τὸ 1971. Ἐνδέκατον, ἡ ἀνισοκατανομὴ τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ σύνολον τῆς Χώρας καὶ τὰς περιφέρειας (Περιοχὴ Πρωτευούσης, λοιπὴ Χώρα) εἶχε κυκλικὴν συμπεριφορὰν μὲ ἐξάρσεις κατὰ τὰ ἔτη 1962, 1967 καὶ 1970. Τέλος, μεγαλύτερα ἀνισοκατανομὴ τοῦ εἰσοδήματος παρατηρήθη ἐντὸς τῆς Περιφέρειας Πρωτευούσης παρὰ εἰς τὴν λοιπὴν Χώραν. Ἐν τούτοις, ἐντονώτεραι τάσεις ἀξήσεως τῆς ἀνισοκατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος διεπιστώθησαν εἰς τὴν λοιπὴν Χώραν παρὰ εἰς τὴν Πρωτεύουσαν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γερωνυμάκη, Σ. (1961), «Περιφερειακὴ Κατανομὴ τοῦ Εἰσοδήματος», Οἰκονομικὴ Πορεία, σελ. 533-537.
2. Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος, Στατιστικὴ τοῦ Δηλωθέντος Εἰσοδήματος Φυσικῶν Προσώπων καὶ τῆς Φορολογίας αὐτοῦ, ἑτήσια ἐκδόσεις τῆς Ε.Σ.Υ.Ε.
3. Isard, W. (1960), *Methods of Regional Analysis: An Introduction to Regional Science*, The M.I.T. Press, Cambridge Mass., Κεφ. 7.
4. Κέντρον Προγραμματισμοῦ καὶ Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν (1972), Σχέδιον Προτύπου Μακροχρονίου Ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος, Μέρη Α καὶ Β, ΚΕ.Π.Ε., Ἀθῆναι.
5. Κουτσουμάρη, Γ. Φ. (1962), Τὸ Πρόβλημα τῆς Χωρονομικῆς Συγκεντρώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, Ἀθῆναι.
6. Lianos, T. P., and Prodromidis, K. P. (1974), *Aspects of Income Distribution in Greece*, Center of Planning and Economic Research, Athens.
7. Papageorgiou, C. L. (1973), *Regional Employment in Greece I*, National Centre of Social Research, Athens.
8. Thompson, W. R. (1957), «The Coefficient of Localization: An Appraisal», *Southern Economic Journal*, Τόμ. 23, σελ. 320-325.
9. Ward, B. (1963), Ἑλληνικὴ Περιφερειακὴ Ἀνάπτυξις, Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, Ἀθῆναι.
10. Χιώτη, Γ. Π. (1973), «Κατανομὴ τῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Χῶρον», *Σπουδαί*, Τόμ. ΚΒ, σελ. 64-106.